

Jiří Szekeres

Zpráva o konzervaci abiturientského tabla mikulovské Střední zemědělské technické školy z roku 1962

Celek před čištěním (všechny fotografie Jiří Szekeres)

Průběh čištění fotografií

Koncem roku 2017 převzalo Regionální muzeum v Mikulově od Gymnázia a střední odborné školy Mikulov pozoruhodný dobový doklad mikulovského školství – tablo maturantů mikulovské Střední zemědělské technické školy, oboru pěstitel-vinař, z roku 1962. Tablo bylo nalezeno na půdě budovy v ulici Svobody 6, kterou gymnázium spravuje a v níž kdysi Střední zemědělská technická škola působila (1958–1984); nález byl učiněn při vyklížení prostor pro činnost mikulovského Domu dětí a mládeže.

Autorem tabla je Alois Petrus (1889–1968), umělecký řezbář ze Svitav. Další výzkum vedl ke zjištění, že vyřezávaná tabla patřila k jedněm z typických výrobků tohoto mistra a ve sbírkách Městského muzea a galerie ve Svitavách se podobných kousků nachází hned několik.

Petrusovo mikulovské tablo je velký dřevoryt o výšce 173 cm a šířce 143 cm. Celek tvoří prkenný rám, k jehož zadní straně je připevněn masivní železný závěs o rozměrech 28 × 2,5 cm, přichycený šesti vruty; samotná řezba je provedena v dýze o tloušťce jednoho milimetru, která je podložena další dýhou o síle tří milimetrů.

Na lícové straně tabla jsou přilepeny černobílé fotografie učitelů školy a absolventů studia. Původně se jednalo o 36 fotografií v pěti řadách, jedna z fotografií však byla v důsledku nevhodného uložení tabla zničena. Na ploše řezby je také vyhrazena pozice pro fotografii samotného autora, která má své místo vpravo dole mimo hlavní soubor. Ta ovšem také chybí, přičemž není jisté, zda byla vůbec nalepena, neboť na pozici nejsou žádné stopy po lepidle. Prostor mezi fotografiemi vyplňuje vepsaný název školy a ročníku, letopočty a především mnoho motivačních citátů. Podobně je řešen i zbytek plochy tabla – okraje jsou lemovány basreliéfy symbolů míru, technologického pokroku a budovatelství a dalšími citáty poplatnými době vzniku.

Z plochy vystupuje několik plastických doplňků: nahoře uprostřed je to stylizovaná budova dotyčné školy, částečně překrytá českým lvem a mikulovským erbem, s hrozny vinné révy po stranách. Dole uprostřed jsou podobným způsobem na plochu upevněny postavy dvou puttí nesoucích na tyči hrozen vinné révy a konečně oba spodní rohy tvoří plastická pole připomínající lidové umění – vlevo dívka a vpravo chlapec, oba v krojích. V samém středu pole fotografií lze kontextuálně tušit vyřezávaný květ růže, jenž se však nedochoval.

Trojice fotografií uprostřed před čištěním

Trojice fotografií uprostřed po vyčištění

Celá čelní plocha tabla je kolorovaná modrozelenou barvou, která se nachází zejména v prohlubních (z vystupujících ploch byla zřejmě při aplikaci cíleně stírána, aby se zvýraznila plasticita povrchu). Mohlo by se jednat o korozní produkty mědi, což by vedlo k domněnce, že povrchový nátěr měl původně barvu falešného zlacení či bronzu – toto však vzpomínky pamětníků nepotvrzují, takže je možné, že barva je skutečně původní.

Celek po vyčištění

Stav před konzervací

Tablo bylo podle dostupných informací před odevzdáním do muzea uloženo na půdě a vystaveno jednak působení nekontrolovaných klimatických vlivů, jednak přítomnosti holubů. Celá lícní strana byla zaprášená a zejména v horní pravé polovině pokrytá ptáčím trusem. Velká část fotografií byla silně poškozena, jedna fotografie – na pozici zcela vpravo ve druhé horní řadě – úplně chyběla (zřejmě byla stržena).

Další poškození představovaly ulomené kousky horní vrstvy dýhy, jež chyběly na levém i pravém okraji tabla (největší chybějící plocha byla cca 15 × 50 mm velká). Dále chyběl malý úštěpek kapradiny na plastickém doplňku vpravo dole a konečně cca 40 mm dlouhá část listu rostliny vpravo na horním plastickém doplňku s erbem a hrozny. Vyřezávaná postava krojovaného chlapce v pravém dolním rohu tabla byla vodorovně prasklá.

Konzervační zásah

Rubová strana desky byla omyta teplou vodou, železný závěs byl povrchově obroušen ruční mikrofrézou a natřen dvěma vrstvami základního nátěru Imestol Anticor Plus a třemi vrstvami nátěru Imestol Grafit.

Lícová strana tabla byla nejprve zbavena makroskopických nečistot fyzické povahy – trus a jiná špína byly uvolňovány nasucho kartáčkem a skalpelem a z bezpečné vzdálenosti odsávány vysavačem. Poté byla celá plocha jemně umyta za pomoci zubního kartáčku vlažným roztokem jádrového mýdla. Přebytková voda byla odsávána hadříkem, aby se omezilo zvlhnutí dřeva. Po vyschnutí byly přilepeny dohledané kousky dýhy – většinou se jednalo o koncové části stylizovaných lístků na pravém okraji tabla. Lepení bylo provedeno lepidlem Herkules.

Fotografie byly nejprve skalpelem opatrně zbaveny nejhrubších, svrchních vrstev nečistot a následně čištěny destilovanou vodou – navlhčenými vatovými smotky na špejli. Pak bylo tablo položeno do vodorovné polohy a odchlípnuté fotografie byly lepidlem Akrylep 545×2 postupně pod zátěží lepeny k podkladu.

Fixované fotografie byly opatřeny ochrannou vrstvou agaru, neboť původní vrstva želatiny byla prakticky u všech fotografií do určité míry poškozena. Agar byl připraven v koncentraci 10 g na litr destilované vody s přidávkou několika kapek přípravku Ligno-fix – kvůli ochraně proti hmyzu, plísním a houbám; byl rozpuštěn za teploty cca 50–60 °C a za tepla nanášen štětcem na fotografie. Po několikahodinovém vyzrání na nich vytvořil jednolitou, úhlednou vrstvu se sametově lesklým povrchem.

Na samý závěr byly odkryté dřevěné části lícové strany a celý rub tabla natřeny roztokem přípravku Bochemit, taktéž s insekticidním a fungicidním účinkem.